

RECENSIONES

EUGENIO COSERIU: *Sincronía, diacronía e historia: El problema del cambio lingüístico*. Montevideo, Universidad de la República, 1958. 164 pàgs.

Després de la gran obra d'A. Martinet sobre fonologia diacrònica *Economie des changements phonétiques: Traité de phonologie diachronique* (Paris 1955), el llibre de Coseriu constitueix, sens dubte, una altra gran aportació sobre el tema. L'obra que ens proposem de comentar, per altra banda, tal com es dedueix del seu títol, es refereix a tota mena de canvis lingüístics.

La famosa antinòmia saussuriana diacronia/sincronia ha suscitat apassionades polèmiques i ha contribuït a la separació que entre els dos plans de la lingüística mantenen algunes escoles europees. La separació és completa en les escoles americanes, però no tant per influència saussuriana. La lingüística estructural americana i l'europea han arribat a resultats similars en alguns aspectes per un desenvolupament autònom, puix que fins ara hi ha hagut una certa manca de connexió entre ambdues. Dins el camp específic de la lingüística romànica recordem, sobretot, la posició de Wartburg, exposada, per exemple, en la seva obra *Problemas y métodos de la lingüística* (trad. castellana publicada per la «Revista de Filología Española», Madrid 1951), favorable a la interdependència entre els dos plans. Coseriu ens ofereix un estudi gairebé exhaustiu del tema. Sincronia i diacronia, ens diu l'autor, representen dos punts de vista de l'investigador més que dues realitats distintes. L'antinòmia saussuriana només pot superar-se en i per la història.

Coseriu no accepta, en la seva integritat, cap de les posicions clàssiques sobre el tema del canvi lingüístic. Si és perillós un determinisme positivista, també ho és el d'un determinisme estructuralista. Accepta la tendència finalista de la llengua, però no en el sentit d'una finalitat a la qual es proposa d'arribar aquesta, sinó en el sentit d'una norma finalista que la llibertat adopta en la seva activitat creadora. Pel que fa a l'aspecte fònic, el problema de l'adopció o selecció correspon al de les anomenades lleis fonètiques. Coseriu es refereix a un problema molt important i poc estudiat encara, en parlar de les oposicions distintives de la llengua: el de llur grau de funcionalitat. Algunes oposicions, per exemple, poden desaparèixer, sense que això afecti greument el sistema de la llengua. Malgrat el que hom pugui deduir pel que dèiem abans, tampoc no s'identifica l'autor amb la posició de Vossler. En referir-se al canvi del futur llatí pel futur romànic i a la famosa oposició radical sobre el

tema entre Wartburg i Vossler, Coseriu ens diu que cap de les dues hipòtesis no pot ésser acceptada íntegrament, puix que, en certa manera, són unilaterals. Aquest canvi, per exemple, ha d'ésser inclòs entre els molts canvis lingüístics motivats per les noves necessitats expressives suscitades pel cristianisme. Això, certament, tenint en compte la feblesa del futur llatí i el fet de caràcter general sobre la formació del futur de què ens parla Vossler. Malgrat la consistència d'aquesta interpretació, hom s'inclina a veure en els fets que addueix Wartburg — la feblesa alludida del futur llatí i l'existència o, més ben dit, la coexistència d'una forma aprofitable (*habere* + infinitiu) — un grau d'evidència més convincent o, si més no, més immediat. Doncs bé, hom pot acollir l'explicació de Coseriu i, en certa manera, àdhuc la de Vossler, com a punt de partida per a una verificació més profunda i detallada. El tema és, naturalment, d'una gran complexitat, i l'hem escollit perquè exemplifica amb exactitud la posició de Coseriu.

Afortunadament, l'editorial Gredos ens ha ofert, fa poc temps, la publicació d'un llibre de Coseriu, que conté dos dels seus més importants assaigs — *Sistema, norma y habla* i *Forma y substancia en los sonidos del lenguaje* —, dels quals hem parlat ja en aquesta revista.¹ Aquest fet contribuirà, probablement, que les obres del gran lingüista siguin aviat conegudes com mereixen entre nosaltres.

Josep ROCA i PONS

ROMAN JAKOBSON - MORRIS HALLE: *Fundamentals of Language*. S-Gravenhague, Mouton and Co., 1956. 88 pàgs.

El nom de R. Jakobson — actualment professor a la Harvard University — és universalment conegut. El del seu col·laborador en aquesta obra ho és menys; es tracta, però, d'un distingit investigador, professor de l'Institut de Tecnologia de Massachusetts. Malgrat el títol del llibre, aquest es refereix només a problemes d'ordre fonològic, en el sentit de les escoles de Praga i americana. La primera part estudia alguns problemes bàsics. Hom estableix els conceptes d'oposició i contrast (els fonemes inicials dels dos mots següents, per exemple *pas* i *cas*, formen una oposició, i els dos del mot *pi* estan en contrast). Hom estableix, també, la dualitat *message/code*, que equival, parcialment, a la saussuriana *langue/parole*. Per als autors, cal distingir entre fonètica i fonologia — la *Phonemics* americana —, però cal afirmar també la interdependència entre ambdues. El mot *Phonology* té un sentit global, que pot emprar-se per a l'estudi conjunt de les dues disciplines alludides. Potser seria bo, d'acord amb Eli Fischer-Jørgensen, d'adoptar el mot *fonèmica* en les llengües romàniques també en el sentit en què hom entén ara la fonologia i deixar aquest darrer mot per a l'estudi global alludit suara. Si més no, això evitaria complicacions i confusions. Respecte al concepte de fonema, Jakobson i Halle refusen, amb raons sòlides, la posició psicològica i la *fictionista* d'alguns autors americans, segons la qual el fonema seria una ficció, però útil com a instrument de treball. També és atacada la posició radicalment distribuicional d'alguns lingüistes, com Hjelmslev. De fet, és pràcticament im-

1. Cf. *ER*, V (1955-56), 162.